

EIA IPPC SEA

Mgr. Tomáš Šikula:
Liniové stavby a ÚSES v procesu EIA
(str. 2)

Ing. Svatopluk Valíček:
**Posuzování protipovodňových opatření
v prostoru Bohumínska v procesu EIA** (str. 5)

Ing. Jan Maršák:
**Implementace integrovaného registru znečišťování
v České republice** (str. 9)

Ing. Zdeňka Volná:
**Projekt Phare Twinning 2002
„Posílení implementace IPPC v České republice“** (str. 13)

Krátké zprávy:
Konference SEA/EIA 2005 (str. 15)
První díl příručky pro ohlašování do IRZ (str. 15)

Příloha:
Mezistátní EIA pro Českou republiku

Liniové stavby a ÚSES v procesu EIA

Mgr. Tomáš Šíkula

Abstrakt

Jedním z mnoha problémů, které jsou řešeny v rámci posuzování vlivů staveb na životní prostředí (EIA) je vliv na územní systémy ekologické stability (ÚSES).

Zde posuzovatel velice často naráží na protichůdné požadavky ze strany zájmů ochrany přírody a krajiny a ze strany investora. Bohužel častou příčinou komplikovaných střetů silničních staveb a liniových segmentů ÚSES je nedůsledné projektování plánů ÚSES v rámci zpracování územně plánovací dokumentace (ÚPD) obcí a měst, kdy bývá opomenut vertikální rozměr.

1. Úvod

S problematikou ÚSES se setkáváme také v procesech posuzování vlivů na životní prostředí (EIA), které jsou nyní právně vymezeny zákonem č.100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Rád bych se ve svém článku zmínil o problémech střetů posuzovaných záměrů a segmentů ÚSES z pohledu posuzovatele (zpracovatele EIA dokumentací, případně Oznámení dle § 6 zákona č. 100/2001 Sb.), který se nejčastěji zabývá posuzováním vlivů liniových dopravních staveb – silnic, rychlostních silnic a dálnic na životní prostředí.

2. Vymezení problému

Tato problematika je poměrně rozsáhlá a rád bych se zaměřil pouze na nejčastěji řešený problém, jímž je křížení liniových prvků zakotvených ve schválené ÚPD. Jedná se o konflikt liniových segmentů ÚSES, které náleží mezi limity území a liniových silničních staveb, které náleží mezi veřejně prospěšné stavby.

V mnoha územních plánech dochází zcela zákonitě ke křížení těchto liniových prvků, ale ve velké většině není řešen třetí, vertikální rozměr těchto střetů. Zvláště v ÚPD větších obcí a měst je tento problém zásadní, neboť je značně omezen prostor pro alternativní trasování.

V rámci procesu projednávání a schvalování ÚPD se stabilizuje pouze horizontální rozměr, zatímco rozměr vertikální se ponechává, pravděpodobně neúmyslně, až na období realizace ÚSES, respektive období projektové přípravy silniční stavby.

Následkem této disproporce jsou situace, kdy technické řešení střetu, které by umožňovalo plnou funkčnost silniční stavby i biokoridoru, je velmi finančně náročné, pokud by bylo vůbec realizovatelné.

3. Typické příklady problematických střetů

Abych se přenesl z obecné roviny, rád bych uvedl několik konkrétních příkladů výše uvedených a popsaných střetů, se kterými jsem se ve své praxi setkal.

I. Východní tangenta I/46 – střety v rámci ÚPD města Olomouc

Olomouc má ve své územně plánovací dokumentaci z roku 1999 nově navržený plán ÚSES, který se na několika místech kříží s dlouhodobě plánovanou a nyní naplno připravovanou stavbou tzv. Východní tangenty – silnice I/46 na Šternberk, která bude mít parametry směrově dělené komunikace s šířkou zpevněné plochy v koruně místy téměř 50 m. Přesto projektant plánu ÚSES v takovém místě navrhl vedení lokálního biokoridoru. Parametry silnice byly v době navrhování segmentů ÚSES zjištěné, neboť v té době byla již v plném proudu realizace tzv. Jižního obchvatu Olomouce (R35) a s připojením silnice I/46 se již v té době počítalo a bylo vyprojektované. Navíc bylo zřejmé, že šířkové uspořádání v místě křížení bude minimálně v parametrech čtyřpruhové směrově dělené komunikace šířky 22,5 m, což je také údaj udávající minimální délku přerušení lokálního biokoridoru.

Problém se začal řešit až v rámci předprojektové přípravy Východní tangenty v rámci zpracování „Podkladů pro EIA dokumentaci“. Výsledkem bylo vyjádření Magistrátu města Olomouc, že bude provedena aktualizace plánu ÚSES v Olomouci, která tento problém posoudí a vypořádá.

II. Dálnice D47 stavby 4705 a 4706 – mnoho střetů v rámci ÚPD obcí

Jedná se o 30ti kilometrový úsek mediálně velmi známé dálnice D47 „do Ostravy“. Dálnice v této části prochází jedenácti obcemi z nichž většina má schválenou územně plánovací dokumentaci z druhé poloviny devadesátých let. Ve všech schválených ÚPD byla dálnice zahrnuta, ale přesto v nich byly plány ÚSES řešeny tak, že v rámci zpracování EIA dokumentace muselo být navrženo přeprojektování devíti segmentů ÚSES, převážně lokálních biokoridorů.

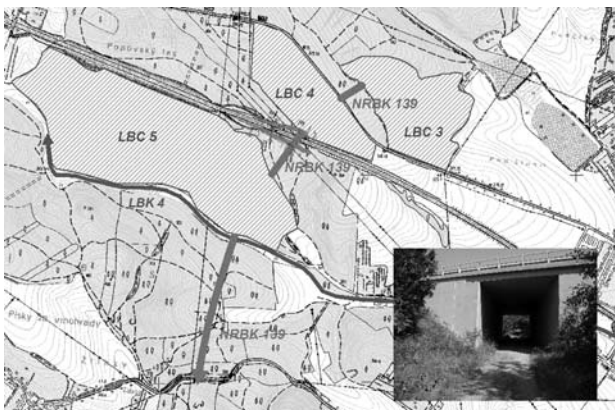
K řešení došlo buď vlastní iniciativou obcí nebo až v rámci zpracování samotné dokumentace pro územní rozhodnutí pro příslušné stavby dálnice D47.

III. Dálnice D1 – křížení s NRBK 139 na km 184,2 (západně od Brna)

V tomto území se jedná o křížení nadregionálního biokoridoru (NRBK 139) s dálnicí D1. Vedení je natrasováno do mostního objektu nevhodných parametrů (**obr.1**), které se při plánovaném rozšíření dálnice ještě více zhorší. Zlepšení situace umístěním mostního objektu patřičných parametrů není možné vlivem konfigurace terénu. Zde je situace poněkud odlišná, neboť trasování NRBK je v kompetenci MŽP a do ÚPD obcí se v upřesněné podobě pouze přebírá. I v tomto případě opět nikdo neřešil, že křížení je v tomto prostoru do budoucna nevyhovující a de facto nefunkční.

Zde se po dohodě s investorem (ŘSD ČR) uvažuje řešení nadchodem (ekoduktem), vybudovaným v rámci zkapacitnění dálnice D1 na 6ti pruhové uspořádání a situovaným západně od stávajícího křížení. Realizace ekoduktu musí být ovšem podložena průkaznými studiemi, dokládajícími v tomto prostoru migraci velkých savců.

Tento výčet důsledně neřešených střetů dvou významných liniových prvků v rámci ÚPD obcí a měst není ani zdaleka úplný, ale domnívám se, že je pro dokreslení problému dostačující.

Obr.1 Křížení NRBK 139 s dálnicí D1

4. Důsledky

Důsledkem výše popsaného bývá paradoxní situace, kdy zpracovatel oznámení, případně dokumentace EIA dostane „na stůl“ záměr (rychlostní silnici, dálnici) v území, kde je schválená územně plánovací dokumentace. Tato ÚPD obsahuje i posuzovaný záměr. Oprávněně předpokládá, že všechny prostorové střety v území byly již vyřešeny v rámci projednávání a schvalování územně plánovací dokumentace (včetně připomínek NGO). Náhle ovšem zjišťuje, že jakékoliv snahy projektantů posuzovaného záměru o vyřešení střetů záměru s liniovými segmenty ÚSES jsou marné, neboť parametry pro křížení (např. para-

metry mostních objektů) jsou stále nedostačující. Navíc, čím více se projektant snaží o řešení tohoto problému (např. upravením nivelety silnice směrem vzhůru), tím více se zase jinde dostává do dalších střetů (např. s krajinným rázem – velikost násypů, související protihluková opatření ad.).

Zcela konkrétně to znamená minimálně následující dopady, které ve výsledku zatíží nás všechny. A to nejen finančně.

Jedná se o:

- zvýšené náklady ze státního rozpočtu a rozpočtů obcí, někdy zcela zbytečné,
- finance vynaložené na přeprojektování a projednání plánů ÚSES a následné zpracování a projednání změny schválené ÚPD obcí a měst,
- prodlužování termínů předprojektové a projektové přípravy,
- změna plánů ÚSES s výsledným definitivním promítnutím do schválené a platné ÚPD obcí je proces na několik měsíců, které citelně chybí v rámci projektové přípravy stavby.

5. Návrh řešení

Popsané problematické střety a jejich dopady by bylo možné z velké části eliminovat právě ve fázi zpracování ÚPD obcí a měst.

Dovolují si navrhnout ke zvážení tyto přístupy:

- a) Zahrnout při řešení střetů v rámci zpracování ÚPD také vertikální rozměr.

Nemám za to, že práce projektantů plánů ÚSES je odvedená nekvalitně, ale chybí mi u těchto střetů v textové části Plánu ÚSES minimálně komentář, který by obsahoval údaje, jak takovéto křížení nejlépe vyřešit, případně pro jaký typ migrace byl biokoridor převážně uvažován a jaké omezení v rámci technického řešení by bylo únosné. Konkrétně by bylo vhodné například odstupňovat podmínky pro realizaci technického řešení dle šířkových parametrů komunikace – jak řešit křížení dvoupruhové a jak řešit křížení čtyř a vícepruhové silnice.

Komentář by dále například obsahoval informace, zda-li je nutné, aby propojení zůstalo zachováno bez přerušení nebo zda pouze stačí úprava okolí ústí biokoridoru ve smyslu zachování podmínky pro migraci v daném směru s možností přerušení biokoridoru dle metodiky.

- b) Již v rámci vyhledávacích studií (stupeň projektové dokumentace pozemních komunikací), které jsou mnohdy podkladem pro zpracování ÚPD obcí a měst, sledovat tyto možné střety a snažit se jim předejít v obtížně řešitelných místech.

Tento přístup přísluší spíše projektantům technického řešení dopravních staveb, ale také kompetentní orgány životního prostředí, které mají na starosti lokální ÚSES, by měly věnovat patřičnou pozornost projednávání tohoto stupně projektových dokumentací, aby se předcházelo případným problémovým střetům.

- c) Prověřovat cíleně migrační trasy v území a zapracovat tuto informaci do plánů ÚSES.

Lokální biokoridory jsou mnohdy vedeny zcela mimo migrační trasy zvěře, ačkoliv jsou jimi zdůvodňovány.

Při jiném migračním koridoru v území, mimo segmenty ÚSES, by bylo vhodné tuto informaci v plánu ÚSES zdůraznit a zbytečně tak neomezovat technické řešení liniové stavby v místě křížení se segmenty ÚSES s následnou kompenzací tohoto v prostoru skutečné migrační trasy v území (např. v místech biokoridoru zbytečně nepředimenzovávat mostní objekty, ale v místě migrační trasy požadovat dostatečně dimenzovaný mostní objekt (obr.2).

Souhrnně lze říci, že je nutné při projektování plánů ÚSES již dopředu definovat podmínky křížení s minimálními parametry například pro mostní objekty a v případě, že to nebude technicky reálně řešitelné uvést zda-li je možné přerušení biokoridoru, případně jiné náhradní řešení.

Navíc se domnívám, že v území, kde je plánovaná významná liniová stavba nadregionálního charakteru, není možné lokální (místní) ÚSES zahušťovat tak, jako je to potřebné a vhodné jinde a z toho je také nutné vycházet při zpracování plánů ÚSES.

6. Závěr

Pokusil jsem se popsat problém, se kterým se jistě řada zpracovatelů dokumentací dle zákona č.100/2001 Sb., a projektantů ÚSES setkala a domnívám se, že se jím také zabývala a řešila jej. Je mi ovšem líto, alespoň podle mých zkušeností, že toto „zabývání se“ a „řešení“ je až ve fázi, kdy by bylo možné a vhodné věnovat sílu, energii a samozřejmě také finance na užitečnější věci.

Dokonce se odvážím konstatovat, že mnoho projektantů ÚSES tento problém při zpracování plánů ÚSES ani moc netrápí. Je to naopak vítaná práce navíc. ÚSESů se už moc neprojektuje a každý peníz navíc dobrý. Ale pokud je snaha povznést a restaurovat pojem ÚSES, jak zaznívá na některých odborných seminářích, mělo by se také ke zpracování plánů ÚSES přistupovat i v tomto ohledu zodpovědněji. Jedině tak se může ÚSES stát opravdu tím šperkem v krajině, který je třeba hájit, obnovovat a účelně projektovat, a ne tím obtížným institutem ochrany přírody, se kterým je vždy spousta mnohdy i zbytečných starostí a problémů.

P.S.

Dobře vím, že připravovaný nový Stavební zákon by měl ošetřit i problematiku, kterou se zabýval můj článek, ale projektuje se stále, nový Stavební zákon zde stále není a navíc – kdo ví, jak bude vypadat ...

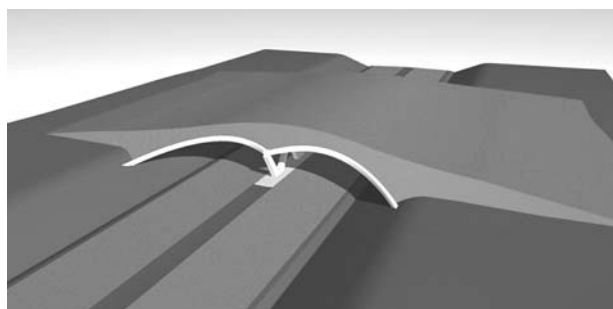
Použité podklady:

– Löw, J. a kol. (1995): „Rukověť projektanta místního ÚSES“, DOPLNĚK, Brno.

– Hlaváč, V. a Anděl, P. (2001): „Metodická příručka k zjišťování průchodnosti dálničních komunikací pro volně žijící živočichy“, AOPK ČR, Praha

– Projektové dokumentace EIA, plánů ÚSES a technických studií firem HBH projekt spol. s r.o., ENVIROAD s.r.o., LÖW & spol. s r.o., Ekologické inženýrství.

*Mgr. Tomáš ŠIKULA, HBH Projekt spol. s r.o.,
e-mail: t.sikula@hbh.cz, tel.: 549 123 426*

Obr. 2 Ekodukt

Posuzování protipovodňových opatření v prostoru Bohumínska v procesu EIA

Ing. Svatopluk Valíček

Úvod

Náplní předkládaného článku je popis průběhu a výsledků posuzování vlivů na životní prostředí pro stavbu protipovodňové ochrany v prostoru Bohumínska. Jedná se o stavbu v kategorii II, sloupec B, bod 1.4 Úpravy toků a opatření proti povodním významně měnícím charakter toku a ráz krajiny dle § 21 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivu na životní prostředí.

Charakteristika protipovodňové ochrany

Navrhovaná protipovodňová opatření jsou předběžně zahrnuta dle záměru z 12/2001 do programu č. 329 060 Protipovodňová prevence, který je sledován MZ ČR.

Důvodem realizace záměru je zajištění ochrany Starého Bohumína před povodňovými rozlivy řeky Odry a ochrany obce Šunychlu před zatápěním vodami Bajcůvky a Bohumínské Stružky z vlastních povodí. Protipovodňová ochrana Starého Bohumína a obce Šunychlu před zatápěním z řeky Odry, Bajcůvky a Bohumínské Stružky je součástí systému protipovodňových opatření v prostoru Bohumínska s ochranným efektem až do stoleté povodně Q100. Systém je tvořen odsazenými protipovodňovými hrázi.

Názvy jednotlivých staveb a jejich náplň:

Stavba č. 3: Šunychl I

- Bohumínská Stružka v Šunychlu
- Čerpací stanice II

Stavba č. 4: Hráz Šunychl II

- Hlavní hráz mezi Bajcůvkou a Bohumínskou Stružkou

Stavba č. 5: Nad dálnicí D47

- Bohumínská Stružka nad dálnicí
- Navázání drobných vodotečí

Stavba č. 6: Odlehčení pod dálnicí D47

- Odlehčení Bajcůvky a Bohumínské Stružky pod dálnicí
- Hlavní hráz mezi Bohumínskou Stružkou a dálnicí D47

Soubor protipovodňových opatření tvořený stavbami č. 3 až 6 řeší ochranu území na 100letou vodu s tím, že z důvodů ekonomických a jiných nebyla do protipovodňové ochrany zařazena méně hodnotná území a vodní plochy. Realizací záměru protipovodňových opatření (staveb č. 3 – 6) bude chráněno celkem cca 5780 obyvatel. Rozsah ohroženého území před navrženým opatřením představuje u těchto 4 staveb cca 2330 ha, rozsah území chráněného navrženým opatřením představuje cca 1130 ha.

Výběr scénáře povodňové události

Klíčovým parametrem protipovodňové ochrany je výšková úroveň povodňové hladiny. Ve stěžejní kapitole dokumentace C.II.2. Povrchová voda byl použit výběr scénářů povodňových událostí bez bližšího osvětlení. Toto zdůvodnění si zpracovatel posudku vyžádal dodatečně. Zásadním zjištěním analýzy hydrologického režimu průtoků z dat ČHMÚ je, že nedochází k souběhu velkých vod Q100 na Odře a Olši. Předpoklad, že zároveň nedochází k souběhu Q100 na velkých řekách (Odra, Olše) a na malých přítocích není exaktně prokázán (chybějící souvislé režimní měření průtoků na malých tocích). Tato okolnost je při matematickém modelování povodňové hladiny eliminována tím, že je uvažováno se souběhem povodně Q100 na řekách a Q1 na malých tocích a obráceně. Pro návrh protipovodňové ochrany je pak brán v úvahu horší případ (vyšší hladina zátopů z jednotlivých variant). Lze předpokládat, že tímto přístupem jsou pokryty případy extrémních přívalových lokálních srážek v povodí malých toků a zároveň dlouhotrvajících vydatných cyklonálních srážek na rozsáhlém území přesahujícím povodí velkého toku. Souběh těchto dvou typů srážek obvykle nepředpokládáme.

Rozsah zátopů (a její výškové úrovně) byl zjišťován matematickým modelováním. Přesnost modelového výpočtu je dána dvěma skupinami chyb a to: 1. chyby plynoucí z vlastního použitého modelu (tedy matematického aparátu) a 2. chyby vstupních dat. V doplnění informací k dokumentaci není první skupina chyb diskutována. Ze zkušenosti je však známo, že numerické chyby vlastního modelu (chyby diskretizace modelové sítě, určení počátečních a okrajových podmínek, použité numerické metody jsou v dobře odladěném modelu menší než chyby vstupních dat. Správnost odladění modelu lze pova-

žovat za prokázanou po srovnání se skutečným rozsahem záplavy v r. 1997. Chyby vstupních dat se týkají zejména chyby ve výšce terénu a chyby ve výšce povodňové hladiny. Předpokládá se chyba vypočtené hladiny ve výpočtových profilech ± 10 cm. To je reálný odhad a z hlediska technického přijatelná přesnost pro stavbu poměrně dlouhých hrází. Výšku koruny hrází není ani prakticky možné vybudovat a udržovat s větší přesností. Navíc je podle dokumentace projektovaná výška hrází o 30 cm vyšší než vypočtená úroveň při průtoku Q100, takže jsme na straně bezpečnosti.

Charakteristika předpokládaných významných vlivů záměru na životní prostředí

Vlivy na faunu, flóru a ekosystémy

K důležitému zjištění botanického průzkumu patří, že žádný ze zjištěných druhů nenáleží mezi druhy zvláště chráněné dle zákona č. 114/1992 Sb., a jeho prováděcí vyhlášky č. 395/1992 Sb. Zjištění zoologického průzkumu lze shrnout do následující tabulky. Byl zde zaznamenán jak výskyt druhů vázaných na mokřadní stanoviště (stojaté i tekoucí vody, bažiny apod.), tak i druhy vyhledávající lokality „stepního“ charakteru až druhy teplomilné. Podle provedeného průzkumu lze oblast označit jako velmi cennou z hlediska výskytu zejména ptáků. Na zachování jejich biotopu je nutno zaměřit ochranu zdejší přírody.

	počet zjištěných druhů	ohrožené druhy	silně ohrožené druhy	kriticky ohrožené druhy
bezobratlí	58	3		
ryby	4			
obojživelníci	9	3	4	1
plazi	2	1	1	
ptáci	115	16	18	5
savci	21	1		1

Podle směrnice Evropského společenství č. 92/43/EEC by se část zájmového území, a to dotčené části biokoridoru podél Odry, Malý Kališćák a západní část Velkého Kališćáku) měly stát součástí souvislé evropské ekologické soustavy zvláště chráněných oblastí NATURA 2000 (SAC – Special Areas of Conservation – zvláštní oblasti ochrany). Jedná se o území hraničních meandrů a navazujících částí nivy mezi Bohumínem a státní hranicí u Kopytova podél Odry a navazující části nivy Olše po Karvinou. Toto území bylo zařazeno mezi síť evropských území, v nichž je prováděn systematický botanický průzkum, a již v této fázi se prokázala oprávněnost jejich předpokládaného zařazení do citované soustavy.

Navíc v současné době probíhají intenzivní jednání na vyhlášení mezinárodního zvláště chráněného území (v ČR se statutem přírodní památky) *Hraniční meandry Odry* (mj. pod záštitou WWF – Světové organizace na ochranu přírody).

Stavba protíná jedno z několika proponovaných *jádrových území ptačí oblasti SPA Heřmanský stav-Odra-Poolzí* (SPA – Special protection areas – oblasti ochrany ptáků). Zároveň stavba protíná území, které je navrženo z hlediska zájmových druhů *obojživelníků chráněných v EU pro zařazení mezi lokality soustavy Natura 2000*.

Část území zasahuje do jednoho ze 16 dosud evidovaných významných ptačích území (IBA – Important Bird Areas) v ČR – (*Heřmanský stav-Stružka o rozloze 3000 ha*), které byly zařazeny do seznamu významných ptačích oblastí v Evropě (Heath M. F. & Evans M. I. [eds.] 2000). Na základě skutečnosti, že všechna území IBA představují z mezinárodního hlediska prioritní oblasti ochrany přírody v Evropě, bylo toto území zařazeno v rozšířené formě rovněž mezi navržené oblasti ochrany ptáků – SPA – v ČR. V této rozšířené formě pak bylo území navrženého SPA pod názvem Heřmanský stav-Odra-Poolzí předloženo Agenturou ochrany přírody spolu s dalšími kandidáty na SPA v ČR Ministerstvu životního prostředí ČR tak, aby mohlo být spolu s lokalitami SAC připravováno pro zařazení do soustavy NATURA 2000. Tato území budou s největší pravděpodobností (po novelizaci zákona č. 114/1992 Sb.) dalším typem zvláště chráněného území v ČR.

Dokumentace konstatuje, že realizací a provozem plánované stavby nedojde k narušení současného ekosystému, který se v zájmovém území nachází. Nepředpokládá se možnost zániku výskytu nějakého ohroženého druhu v oblasti. Prostor pro pohyb a budování sídel migrujících živočichů v daném území je totiž natolik veliký a rozmanitý, že nalezení dočasného nebo trvalého biotopu by pro tyto živočichy neměl být problém. Rozsah IBA (International Bird Area) je tak veliký, že vlastní zásah stavby do tohoto areálu je z hlediska plošného nepatrný. Samozřejmě pro méně mobilní živočichy (plazy, obojživelníky) bude nutné v případě nutnosti zajistit záchranné transfery do příhodných lokalit. I když se u hrází jedná o poměrně nízké (výška 1 až max. 3,5 m) a dlouhé lineární stavby, nemělo by dojít k ohrožení ekologické stability stávajícího ekosystému a rázu krajiny. Rovněž vliv ostatních staveb (odlehčovací příkop, drobnější stavby) na ekologickou stabilitu a krajinný ráz bude omezený a v nivní krajině nebude znamenat významnější změnu.

Z procesu posuzování vlivů na životní prostředí vyplývá, že jako nejvýznamnější se jeví trvalé vlivy na půdu, na živočišná společenstva a vlivy na ekosystém. Během stavby je možné považovat za negativní mírné navýšení hlukové zátěže a prašnosti v bezprostředním okolí stavení a dopravních tras. Vlivy na ostatní složky životního prostředí lze označit za nepatrné nebo málo významné. Při realizaci navržených opatření k prevenci, vyloučení, snížení, popř. kompenzaci nepříznivých vlivů na životní prostředí lze považovat potenciální vlivy záměru v dotčeném území jako společensky a environmentálně přijatelné.

Povodně přesahují státní hranice, protipovodňová opatření nikoliv

Významným vlivem vybudování protipovodňových hrází na českém území přesahujícím státní hranice by teoreticky mohlo být měřitelné zvýšení hladiny při Q100 na navazujícím polském území. Matematické modelování odtokových poměrů po vybudování hrází kolem Odry ukázalo, že vliv na zvýšení hladiny v hraničním úseku Odry nepřesahuje ± 5 cm. Po katastrofálních povodních v r. 1997 bylo totiž přikročeno při obnově mostů na polské straně ke zkapacitnění profilů, takže aktualizovaná úroveň hladiny při Q100 na soutoku Odry a Olše poklesla o 1,16 m. Aktualizovaný model rovněž potvrdil závěr o minimálním vlivu protipovodňových opatření v prostoru Bohumína na vzdušnou hladinu na polském území. Z hlediska vyhodnocení velikosti a významnosti vlivů na jednotlivé složky životního prostředí v rámci probíhajícího procesu posuzování vlivů na životní prostředí lze tedy konstatovat, že předložený záměr nepřesahuje svými vlivy státní hranice. Tato skutečnost vyloučila z procesu posuzování vlivů sousední stát.

Návrh opatření k prevenci, vyloučení, snížení, popřípadě kompenzaci nepříznivých vlivů záměru na životní prostředí

Lze konstatovat, že použité metody hodnocení a úplnost vstupních informací předkládané dokumentace a doplňujících informací jsou na základě reálné dostupnosti podkladů zpracovány s dobrou vypovídací schopností a jsou dostačující pro vyhodnocení vlivů na životní prostředí dle zákona č. 100/2001 Sb.

Technické řešení ošetřené navrženými podmínkami vyplývajícími z procesu posuzování vlivů na životní prostředí, respektuje požadavky na omezení respektive vyloučení řady negativních vlivů na životní prostředí.

Mezi nejvýznamnější opatření vyplývající z hodnocení vlivů patří:

Pro fázi výstavby: zajistit účinnou techniku pro čištění vozovek, s přebytečnou výkopovou zeminou, příp. stavební sutí, nakládat v souladu s výsledky zkoušek vyluhovatelnosti dle příslušné legislativy v odpadovém hospodářství, stavbu neprovádět v nočních hodinách, vypracovat plán havarijních opatření, neskladovat na staveništi odplavitelné látky, stavební mechanismy odstavovat na vymezených plochách a vybavit je sanačními prostředky, na plochách stavení neskladovat látky škodlivé vodám, v rámci další projektové přípravy doložit nutné záchranné transfery chráněných druhů živočichů, stavební práce v těchto dotčených lokalitách, je nutno realizovat mimo období reprodukce většiny živočišných druhů, tj. od září do března (respektive poloviny března – dle aktuálního vývoje počasí), doložit rozsah kácení stromů rostoucích mimo les a vypracovat projekt náhradní výsadby, v místech zásahu do vodního toku provést v předstihu ichtyologický průzkum, na základě vyhodnocení dopadu stavby na populace chráněných druhů živočichů navrhnout konkrétní kompenzační opatření a tato zpracovat do projektové dokumentace pro stavební povolení, v maximální možné míře zachovat kvalitní břehové porosty, kompenzovat migrační bariéry.

Pro fázi provozu: předložit projekt monitoringu vlivu stavebních úprav na režim hladiny podzemní vody, v dotčených povodňových plánech provést po kolaudaci stavby revizi.

Možnosti variantního řešení byly omezené

Varianty řešení záměru nebyly předloženy. V dokumentaci jsou jako varianty představována možná technická řešení profilu odlehčovacího příkopu z Bajcůvky a Bohumínské Stružky nebo způsob řešení doprovodné zeleně či prohloubení strouhy. Jedná se spíše jen o dílčí technická řešení nebo postupy nesrovnatelné se základní variantou, takže vlastně ani variantami záměru nejsou. Rovnocennou (lokalizační) variantou by například mohlo být vedení hrází jinou (kratší) trasou. Podle doplňující informace pracovníků zpracovatele protipovodňové ochrany, kratší směrové řešení hráze, při kterém by bylo využito konsolidované deponie skryvkového materiálu z ložiska štěrku pro vedení trasy hráze mezi Bajcůvkou a Bohumínskou Stružkou, bylo zvažováno. Pro delší trasu hráze pak vedly zejména důvody environmentální (snaha vyhnout se stavebním pracím v biokoridoru) a technické (v blízkosti řeky by průsaková dráha pod hrázemi byla kratší a tím by byly i větší problémy s průsaky pod hrázemi). S tímto postupem lze vyslovit souhlas. Trasa v blízkosti řeky by patrně nebyla z hlediska ochrany biokoridoru environmentálně vůbec průchodná.

Podstata záměru předkládaného oznamovatelem je zřejmá a protože v dosavadní projektové přípravě byly již zvažovány možné trasy hrází, není tudíž účelné posuzovat záměr z hlediska dalších lokalizačních variant. Rovnocenné technické varianty (tzn. jiný způsob ochrany – např. vybudování nové přehrady na Odře či Olši) jsou pak natolik náročné z hlediska územního, technického, sociálního či ekonomického, že je nelze souběžně projektově připravovat. Rozhodnutí o způsobu protipovodňové ochrany tak musí padnout již dlouho před procesem EIA. Oznamovatel proto logicky předložil jednovariantní řešení, které bylo také podrobeno procesu posuzování vlivů dle zákona č. 100/2001 Sb.

Příslušným správním úřadem vzhledem k charakteru záměru nebylo požadováno doplnění variant. Tento přístup lze považovat za účelný zejména v případech, kdy hledání variantního řešení je časově a finančně neúnosné. Domnívám se, že předložení jednovariantního řešení v případě rozsáhlé stavby protipovodňové ochrany území hrázemi, je zcela opodstatněné.

Vypořádání vyjádření k dokumentaci a k posudku

V rámci předkládaného záměru rozeslal příslušný správní úřad celkem sedm vyjádření, obdržel pět. Jednalo se o vyjádření čtyř dotčených správních úřadů a jednoho dotčeného územního samosprávného celku.

Pouze jedno vyjádření obsahovalo tři faktické připomínky (Agentura pro ochranu přírody a krajiny, středisko Ostrava), ostatní vyjádření byla souhlasná a bez připomínek. Všechny požadavky vyplývající z tohoto vyjádření byly zpracovatelem posudku odpovídajícím způsobem komentovány a ve formě podmínek navrženy do stanoviska příslušného správního úřadu. Souhlasná vyjádření dotčených správních úřadů a města Bohumína jen podtrhují podporu a význam protipovodňové ochrany. Připomínky Agentury zase logicky navazují na environmentální význam území jako významné ptačí oblasti.

Příslušný správní úřad neobdržel žádná vyjádření občanů, občanského sdružení nebo iniciativ. To, že se veřejnost k dokumentaci nevyjádřila, je dáno patrně tím, že tato stavba je vnímána veřejností výsoce pozitivně. Je to jakoby určitá hojivá náplast na nedávné trauma rozsáhlých záplav, které mají všechny žijící generace v živé paměti. Ochrana proti povodním je veřejností vnímána jako nutné „dobro“ a proto není vůči ní prakticky žádný veřejný odpor.

Popis průběhu hodnocení vlivů

Klíčovým pro proces posuzování vlivů se stal závěr Krajského úřadu Moravskoslezského kraje,

odboru životního prostředí a zemědělství, který na základě zjišťovacího řízení provedeného podle § 7 odst. 4 zákona č. 100/2001 Sb., stanovil, že pro stavby č. 3, 4, 5 a 6 bude oznámení dopracováno jako dokumentace k posouzení vlivů na životní prostředí. Doplněné oznámení bylo zveřejněno za 4 měsíce od závěru zjišťovacího řízení.

Veřejného projednání se mimo pověřené osoby zúčastnily dvě desítky osob, z nich přes polovinu tvořili pracovníci investora, dotčených úřadů a organizací a projektanti. Veřejné projednání této obecně pozitivně vnímané kauzy lze charakterizovat jako klidné a věcné. Po představení záměru, dokumentace i posudku se jednání soustředilo na problém ochrany živočichů a zeleně, jak se ostatně dalo čekat při zásazích v nivách toků. Ukazuje se, že obecně formulované podmínky ve stanovisku (tj. ty, co se nedají měřit a jsou obtížně kontrolovatelné) mohou činit při praktickém dodržování problémy: např. požadavek na monitoring předpokládaného osušení nivy byl převeden na monitorování hladiny podzemní vody v blízkosti největších předpokládaných změn. V průběhu veřejného projednání nebyly uplatněny takové připomínky, které by zpochybnily možnost realizace posuzovaného záměru. Nově přibýly připomínky k dokumentaci ZO ČSOP Olza, které zazněly až na tomto veřejném projednání.

Stanovisko příslušného správního úřadu pro hodnocení vlivů na životní prostředí, tj. **Krajského úřadu Moravskoslezského kraje k realizaci záměru**, bylo souhlasné s dvacetipěti podmínkami. Od závěru zjišťovacího řízení do vydání stanoviska uběhl 1 rok.

Závěr

Celý proces posuzování vlivů dle zák. č. 100/2001 Sb., lze v případě předkládaného záměru nazvat přívlasky vedoucí k cíli, avšak poněkud zdlouhavý a těžkopádný. V jeho praktické proceduře by mělo jít o zapojení odborníků a veřejnosti do diskuse, použitelným výstupem by měl být soubor podmínek, za kterých je možné stavbu realizovat. První úkol se v našem případě podařilo splnit jen částečně (s výjimkou zapojení veřejnosti), druhý úkol plně. Je otázkou, zda by k cíli nevedla časově podstatně kratší cesta, pokud se již ve fázi zjišťovacího řízení ukazuje, že veřejnost nebude mít k záměru výhrady či o něj nejeví zájem nebo jej tiše podporuje. Pak bych ze svého pohledu navrhoval legislativní úpravu a zkrácení procesu tím, že by se v dokumentaci pouze vypořádaly připomínky ze zjišťovacího řízení. Vypořádání připomínek by pak bylo posouzeno v posudku.

*Ing. Svatopluk Valíček
AQ – test, spol. s r.o., Ostrava*

4.5 Mezistátní EIA pro Českou republiku

4.5.1. Úvodní poznámka

V České republice je příslušným úřadem pro mezistátní EIA výhradně **Ministerstvo životního prostředí** (viz § 21 písmeno f zákona č. 100/2001 Sb.). To platí jak v případě, že Česká republika je **státem původu**, tak v případě, že je **dotčeným státem**. V obou případech musí **Ministerstvo postupovat ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí** (viz § 11 odst. 2 zákona č. 100/2001 Sb.).

Jestliže **orgán kraje** zjistí, že záměr, pro který je v podstatě příslušným úřadem pro EIA, vzhledem k tomu, že je uveden ve sloupci B přílohy č. 1 zákona č. 100/2001 Sb., může mít vliv na sousední stát, musí postoupit posuzování Ministerstvu životního prostředí (viz § 11 odst. 3 zákona č. 100/2001 Sb.).

Vysvětlivka

stát původu = stát, pod jehož soudní pravomocí a obvykle na jehož území se s navrhovanou činností počítá

dotčený stát = stát, který pravděpodobně bude dotčen vlivem přesahujícím hranice z navrhované činnosti

Úmluva Espoo = UN ECE Úmluva o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států, přijata v Espoo (Finsko) 25. února 1991 a jejíž jsou Česká republika a všechny její sousední státy členskou zemí.

4.5.2. Právní zásady pro mezistátní EIA

Mezistátní EIA pro Českou republiku se v podstatě řídí stejnými pravidly jako provádění EIA na národní úrovni (viz § 12 odst. 1 zákona č. 100/2001 Sb.). Avšak v následujících ustanoveních zákona č. 100/2001 Sb., je možno najít některá speciální pravidla:

- § 11 až § 14
- § 16 odst. 1 písmeno h
- § 18 odst. 2
- § 21 písmeno f

Tato speciální pravidla jsou založena na článku 7 Směrnice EIA a na ustanoveních Espoo úmluvy.

Na základě **Espoo úmluvy a Směrnice EIA** Česká republika sjednává **dvoustranné smlouvy** se svými čtyřmi sousedními státy Německem, Polskem, Rakouskem a Slovenskem. Tyto dvoustranné smlouvy budou obsahovat detailní procedurální pravidla pro mezi-

státní EIA. Po ratifikaci oběma stranami se stanou právně závazné.

Dokud se tyto dvoustranné smlouvy nestanou právně závazné, mohou pomoci k zvládnutí některých rozhodujících bodů mezistátní EIA následující doporučení.

4.5.3. Doporučení

a) Zjišťovací řízení

Každý záměr, pro který je vypracována EIA (bez omezení na záměry uvedené v dodatku I Úmluvy Espoo) a který může mít významný negativní vliv na životní prostředí jiného státu, musí být oznámen tomuto státu. Toto pravidlo je vyhrazeno v § 12 odst. 1 zákona č. 100/2001 Sb., v obecné formě, a proto je použitelné pro každý stát, nejenom pro členské státy EU. Je proto třeba si uvědomit, že opatření mezistátní EIA nejsou omezena jen na posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice mezi sousedními státy, ale týkají se také dálkových mezistátních vlivů.

V případě pochybnosti, zda záměr by mohl nebo nemohl mít významný vliv na životní prostředí na území možného dotčeného státu, existují dvě možnosti: buď nejdříve konzultovat kontaktní místo možného dotčeného státu a projednat případ neformálním způsobem nebo oznámit záměr okamžitě bez ohledu na to, že otázka možného nepříznivého vlivu nebyla ještě rozhodnuta.

b) Vyrozumění a předání dokumentace

Dopis na vyrozumění musí obsahovat:

- základní informace o navrhovaném záměru, kdo je oznamovatelem, kde je záměr umístěn, co je účelem záměru a jaké jsou možné mezistátní vlivy,
- informace o postupu EIA,
- informace o možných následných povolenacích řízeních záměru a možných rozhodnutích,
- stanovení rozumné doby pro odpověď dotčeného státu, zda si přeje nebo nepřeje zúčastnit se v procesu EIA (čtyři týdny jsou považovány za vyhovující).

Tento dopis by měl být napsán v jazyce dotčené strany nebo alespoň v angličtině. Způsob oznámení, který může být použit, můžete najít na domovské stránce UN ECE, viz

<http://www.unece.org/env/eia/notification.htm>

K dopisu musí být přiloženo **oznámení podle § 6 zákona č. 100/2001 Sb.**

V pozdějším stadiu procesu musí být zaslány dotčenému státu **některé další dokumenty**, zvláště:

- závěr zjišťovacího řízení
- dokumentace
- posudek
- zápisy z veřejného projednávání
- stanovisko k EIA
- žádosti o povolení k realizaci záměru v dalších povolovacích řízeních,
- rozhodnutí o záměru v dalších povolovacích řízeních

Všechny dokumenty by měly být doručeny v **elektronické podobě** nebo zaneseny do EIA informačního systému s odkazem na něj. Toto umožňuje příslušnému správnímu úřadu dotčeného státu zpřístupnit dokumentaci veřejnosti. Pouze objemné dokumenty jako je EIA dokumentace nebo dokumentace žádostí o povolení k realizaci záměru by měly být zasílány v tištěné podobě.

c) Určení příslušného správního úřadu v sousedním státě

V případě, že Česká republika je státem původu, příslušný správní úřad musí rozhodnout, kterému správnímu úřadu dotčeného státu budou zaslány příslušné dokumenty. Dokud pro toto neexistují pravidla v dvoustranných smlouvách s dotčeným státem, dokumenty by měly být zaslány následujícím správním úřadům:

- **Německo:** příslušnému správnímu úřadu určenému federálním a zemským právem
- **Polsko:** Polskému ministerstvu životního prostředí
- **Rakousko:** Rakouskému ministerstvu zemědělství, lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství
- **Slovensko:** Slovenskému ministerstvu životního prostředí

V případě **Německa** může být prospěšné konzultovat Ministerstvo životního prostředí dotčené země, (buď Bavorska nebo Sasko nebo obou, jestliže záměr je plánován v regionu Cheb), ještě před tím, než se zjišťují příslušný správní úřad.

Dále jsou **kontaktní body** pro oznámení každé strany **Espoo úmluvy** vyjmenovány na webových stránkách Espoo úmluvy, viz

http://www.unece.org/env/eia/points_of_contact.htm

d) Použitelný zákon

Ustanovení § 12 odst. 2 zákona č. 100/2001 Sb., říká, že **v případě pochybností**, zda mezistátní posuzování je předmětem předpisů platných na území dotčeného státu nebo předpisů platných na území státu

původu, se postupuje podle právních předpisů platných na území státu původu, pokud mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak. To znamená, že **český zákon** musí být použit, jestliže Česká republika je státem původu a **zákon sousedního státu** musí být použit, jestliže Česká republika je dotčeným státem.

Může se stát, že sousední stát má rozdílná pravidla a trvá na jejich použití. V tomto případě, pokud neexistuje dvoustranná smlouva upravující tento typ konfliktu, můžete použít § 12 odst. 2 zákona č. 100/2001 Sb., protože jde o "případ pochybnosti".

V tomto případě Ministerstvo životního prostředí České republiky, jakožto odpovědný ústřední správní úřad za Českou republiku v roli dotčeného státu, se bude muset dobře informovat o právních zásadách pro EIA v státu původu, neboť by mělo zajistit své veřejnosti stejné příležitosti zúčastnit se procesu, jako má veřejnost státu původu. Toto se zvláště týká doby pro připomínky a způsobu informování veřejnosti.

Naopak české Ministerstvo životního prostředí rovněž v roli představitele České republiky jako státu původu, by si mělo být vědomo důležitosti úplných informací pro dotčený stát za účelem umožnění správním úřadům dotčeného státu použít české právní požadavky pro účast veřejnosti a konzultace dotčených správních úřadů.

e) Konečné termíny

V mnoha případech konečné termíny mezistátní EIA stanovené státem původu nejsou dodrženy státem dotčeným. Jedním z důvodů je poštovní doprava přes hranice, která rovněž i dnes může způsobit značné zpoždění. Proto byste měli zajistit, aby konečný termín pro dotčený stát byl stanoven teprve, až tento prokazatelně obdrží příslušné dokumenty. Za účelem zjištění data příjmu byste měli zaslat dokumenty doporučeně nebo vyžádat si zpětné potvrzení příjmu. Jestliže znáte kompetentní osobu na druhé straně hranic, můžete ji požádat o zpětné potvrzení e-mailem nebo faxem nebo telefonicky a udělat o tom malý záznam. V každém případě byste si to měli zapsat.

Mnohem jednoduší je předávání e-mailem. Všechny dokumenty, které máte k dispozici v elektronické podobě (jako oznamovací dopis a oznámení podle § 6 zákona č. 100/2001 Sb.), mohou být předány tímto způsobem alespoň dodatečně. To může proces mezistátní EIA značně urychlit.

V každém případě je velmi prospěšné **konzultovat** příslušný správní úřad dotčeného státu **před navržením časového rozvrhu** pro mezistátní postup s cílem vyhnout se nedorozuměním a porozumět okolnostem v dotčeném státě. Toto je předpokladem pro zefektivnění celého procesu.

f) Překlad

Jestliže dokumenty poslané dotčenému státu nejsou přeloženy do jazyka dotčeného státu, bude

v mnoha případech velmi složité pro dotčený stát zaslat své stanovisko státu původu do konečného termínu stanoveného státem původu. Podle zákona č. 100/2001 Sb., stanovisko zaslané po konečném termínu nemusí být vzato v úvahu českým příslušným úřadem (viz § 6 odst. 4 pro oznámení, § 8 odst. 3 pro dokumentaci a § 9 odst. 8 pro posudek). Pokud však stanovisko dotčeného státu není vzato v úvahu v procesu EIA, může to způsobit značné politické potíže. Proto je důležité, aby všechny vybrané dokumenty byly přeloženy do jazyka dotčeného státu.

V každém případě MŽP by mělo objasnit oznamovateli, že je v jeho vlastním zájmu zajistit dobrý překlad širokého rozsahu dokumentů. Všechny nepřeložené dokumenty otevírají prostor pro nedorozumění a podezření ze strany veřejnosti dotčeného státu. Jestliže nejsou předány překlady, dotčený stát by musel zajistit překlad sám a rozhodnout, které části dokumentace vybrat pro překlad. To je nejenom časově náročné, ale také ani oznamovatel, ani stát původu nemají žádný vliv na kvalitu překladu. Zatížit dotčený stát náklady na překlad navíc nevyhovuje zásadě "znečišťovatel platí".

Bohužel ani zákon č. 100/2001 Sb., ani EIA Směrnice a rovněž ani Úmluva Espoo neobsahují žádné pravidlo pro otázky: Co má být přeloženo? Kdo musí zajistit překlad? Kdo nese náklady? § 18 odst. 2 zákona č. 100/2001 Sb., pouze zmiňuje, že náklady spojené s překladem dokumentace a posudku musí nést oznamovatel.

Co je potřeba přeložit?

- Dopis na vyrozumění by měl být poslán v jazyku dotčeného státu nebo alespoň v angličtině (viz formát oznámení na UN ECE webových stránkách, který je v anglickém jazyku).
- Dokumenty předané oznamovatelem (oznámení podle § 6 zákona č. 100/2001 Sb., dokumentace, žádosti o povolení k realizaci záměru), pokud popisují záměr všeobecným způsobem a možné mezistátní vlivy, by měly být přeloženy do jazyka dotčeného státu.
- Posudky a zápisy z veřejného projednávání a z ostatních setkání by měly být přeloženy, pokud se týkají možných mezistátních vlivů.
- Dokumenty vydané příslušnými správními úřady (např. stanovisko EIA, rozhodnutí povolovacích řízení) by měly být přeloženy následovně: celé stanovisko, u povolujících rozhodnutí celý výrok a odůvodnění jenom v těch částech, které se týkají konkrétních mezistátních vlivů.
- Stát původu by měl rovněž umožnit veřejnosti dotčeného státu se zúčastnit veřejného projednávání a zajistit tlumočnickou službu.

Kdo má zajistit překlad?

Překlad svých vlastních dokumentů by měl zajistit oznamovatel, ostatní dokumenty a tlumo-

čení na veřejném projednávání by mělo zajistit MŽP.

Kdo ponese náklady?

Na tuto otázku dává jasný návod § 18 odst. 2 zákona č. 100/2001 Sb. (viz shora uvedené). Všechny náklady, které nenese oznamovatel, musí hradit MŽP.

Pro zefektivnění procesu může být účelné, když dotčený stát připraví (přeložený) souhrn obdržených připomínek veřejnosti. Předpokládá se, že **dotčený stát** musí být připraven na to, že shromáždí připomínky veřejnosti pro stát původu. To může být použitelné rovněž pro stát dotčený, aby byl informován o přístupu své vlastní veřejnosti k záměru.

g) Účast veřejnosti a účast správních úřadů

Státy, kterých se to týká, musí zajistit, aby veřejnost dotčeného státu byla informována o záměru a měla možnost předložit vyjádření k navrhovanému záměru a aby tato vyjádření byla předána příslušnému úřadu státu původu.

Jak stát původu tak dotčený stát musí zajistit, aby možnost poskytnutá veřejnosti dotčeného státu byla **stejná** jako možnost poskytnutá veřejnosti státu původu. To znamená, že dotčený stát může použít svá vlastní pravidla pro informování své veřejnosti, která jsou obvykle dobře známá a běžná na jeho území, pokud však tato jsou rovnocenná těm, která používá stát původu.

Jako příklad nerovnocenných požadavků je možno uvést kratší lhůtu pro připomínky veřejnosti (na příklad 6 týdnů v státě původu a jenom 3 týdny v dotčeném státě).

Jestliže se v EIA procesu koná **veřejné projednávání**, je vhodné dát veřejnosti dotčeného státu příležitost se ho zúčastnit a vyjádřit se stejným způsobem jako veřejnost státu původu. Příslušný úřad pro EIA by měl – ve spolupráci s dotčeným státem – zajistit tlumočení.

Může být rovněž vhodné zorganizovat veřejné projednání na území dotčeného státu (zvláště, když veřejnost dotčeného státu bude mít pravděpodobně zájem o speciální otázky, které nebudou základním předmětem vnitrostátního projednávání). V tomto případě obě strany budou muset úzce spolupracovat při organizování projednávání a úhradě nákladů.

Pro zajištění rovnocennosti musí oba státy **udržovat dobrou informovanost o procedurálních požadavcích** na účast veřejnosti druhého státu. Je povinností státu původu spolupracovat v tomto směru s dotčeným státem.

Jak již bylo řečeno v bodě f), může být pro zvýšení efektivity procesu užitečné, **aby dotčený stát shromáždil** připomínky od veřejnosti a připravil (přeložený) souhrn obdržených připomínek od veřejnosti.

Nicméně může být také užitečné, když občané dotčeného státu zašlou svá vyjádření přímo příslušnému úřadu státu původu, aby hájili svá práva. V Německu například může občan podat soudní žalobu proti záměru pouze v případě, že předložil (negativní) vyjádření v průběhu procesu EIA. Je vhodné veřejnost o takových omezeních předem informovat.

Záleží na dotčeném státě, zda bude informovat vlastní **správní úřady, kterých se pravděpodobně z důvodů jejich specifických environmentálních odpovědností** záměr týká, a dá jim příležitost vyjádřit svůj názor na záměr a dodané dokumenty.

h) Konzultace

§ 13 odst. 3 zákona č. 100/2001 Sb., zajišťuje konzultace s dotčeným státem po obdržení EIA dokumentace. Konzultace by měly probíhat:

- na každé administrativní a politické úrovni v souladu s charakterem a politickou důležitostí záměru (nízká úroveň – mezi experty obou států, nebo vysoká úroveň – mezi vyššími představiteli ústředních správních úřadů nebo také mezi politiky)
- kdykoli jsou konzultace považovány jednou stranou za nutné
- do doby vydání rozhodnutí o povolení k realizaci záměru a rovněž v poprojektovém období

Je důležité zdůraznit, že hlavní zájem dotčené strany a nejdůležitější účel konzultací nespočívá pouze v dosažení dobrého řešení v rámci postupu EIA, ale **v ovlivnění konečného rozhodnutí** a jeho závazných opatření. Z těchto důvodů může být také potřebné provádět konzultace za účasti správních úřadů příslušných pro následné povolovací řízení k realizaci záměru. Proto může být potřebné organizovat konzultace i po vydání stanoviska EIA.

Článek 6 odst. 3 Espoo úmluvy požaduje navíc, **aby konzultace byly prováděny rovněž po konečném rozhodnutí** v případě dodatečných informací o významných mezistátních vlivech navrhované činnosti, které v době rozhodnutí nebyly k dispozici a které by mohly podstatně ovlivnit rozhodnutí, a aby byly tyto zpřístupněny straně, které se to týká, než začne práce na činnosti.

V případech, kdy nastanou komplikace, je důležité souhlasit s rozumným **časovým rozvrhem** pro konzultace (kolik setkání bude potřeba a k jakému účelu, co by mělo být výsledkem každého setkání atd.).

i) Konečné rozhodnutí

Nejenom **stanovisko EIA**, ale zvláště **rozhodnutí o povolení realizace záměru** v dalších povolovacích řízeních **musí vzít v úvahu** připomínky a námítky dotčeného státu, jeho veřejnosti a správních úřadů a výsledky konzultací s dotčeným státem. To znamená, že jestliže dovolí tato rozhodnutí, aby záměr pokračoval,

musí obsahovat velmi konkrétní opatření pro zamezení nebo zmírnění nepříznivých mezistátních vlivů. Musí se vypořádat s připomínkami a námítkami a dát jasné informace, jakým způsobem tyto ovlivnily rozhodnutí.

Stanovisko EIA a všechna konečná rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů (např. stavební zákon, vodní zákon, horní zákon), **musí být předána** dotčenému státu okamžitě po jejich vydání. Toto se týká také rozhodnutí o odvoláních a soudních rozhodnutích, která jsou důležitá pro realizaci záměru.

j) Poprojektová analýza

Článek 7 Úmluvy Espoo stanovuje opatření pro poprojektové analýzy, pokud stát, kterého se to týká, s tím souhlasí.

Pro určité druhy záměrů může být možnost poprojektových analýz a monitorovacího programu rozhodující a pro dotčený stát rovněž více důležitá, než samotné povolení k realizaci záměru. Může to být "otvírač dveří" pro záměr a brzda zásadní opozice proti činnosti. Stát původu by měl být proto velmi vstřícný, pokud jde o monitorování, poprojektové analýzy a poskytnutí možnosti, aby dotčený stát se tohoto účastnil.

k) Společné záměry

Zvláštní situace vznikne, jestliže záměr je plánován ve dvou nebo více sousedních státech a může mít vliv na všechna území. V tomto případě jsou tyto státy **v roli státu původu a současně dotčeného státu** (např. mezistátní dálnice). Další text se týká pouze dvoustranných společných záměrů.

Ve většině případů je užitečná maximální **koordinace** národních EIA postupů, protože jedna část záměru nemůže existovat bez druhé. Tak může stanovení dopravních tras v jednom státě záviset na vlivech záměru na vysoce chráněném území v jiném státě.

Oznamovatel(é), často státní nebo státem řízené společnosti, by měl(i) připravit **společná zjišťovací řízení a souhrnné dokumenty** jakož i **obsáhlou dokumentaci o vlivu na životní prostředí**, včetně **obecně platných norem** pro hodnocení vlivu na životní prostředí, ochraně životního prostředí a o opatřeních pro zmírnění negativních vlivů. Tyto materiály by mohly být otevřeny pro nahlédnutí veřejnosti ve stejné době a obou jazycích, takže není potřeba speciálních materiálů pro mezistátní EIA.

Rovněž **posudky** vypracované experty určenými správními úřady pro EIA by mohly být připraveny společně experty obou stran (např. na pravidelných společných setkáních), zatímco správní **rozhodnutí** učiněná oběma stranami podle jejich legislativy nemohou být společnými rozhodnutími, nicméně by měl být zajištěn srovnatelný standard na obou stranách hranice.

Implementace integrovaného registru znečišťování v České republice

Ing. Jan Maršák

Východiska a mezinárodní kontext IRZ

Důvodů pro budování registrů úniků a přenosů znečišťování (*Pollutant Release and Transfer Register – PRTR*) je mnoho. Státy potřebují relevantní a věrohodná data o znečištění životního prostředí k formulaci environmentálních politik (sledování znečištění, plnění mezinárodních závazků v oblasti znečištění, lokální politiky). Vysoce strukturované registry přinášejí zásadní prospěch veřejnosti, která získává jinak obtížně dostupné údaje. Veřejná kontrola působí na odpovědnější ekologické chování jednotlivých podniků. Průmyslovým a zemědělským zařízením slouží data z registru jako nástroj ekologického řízení (úspory látek, zavádění nových technologií), případně jako srovnávací kritérium.

Tvorba registrů úniků a přenosů znečišťujících látek se stala předmětem mnoha mezinárodních dokumentů. Na konferenci v Riu de Janeiru v roce 1992 přijatá **Agenda 21** vyzývá jednotlivé země, aby snížily a omezily své úniky do životního prostředí a monitorovaly svůj pokrok v této oblasti. Zároveň se v **deklaraci z Ria** objevuje obhajoba nároku veřejnosti mít k dispozici informace o únicích (*right to know*).

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) publikovala v roce 1996 manuál pro vlády (*Pollutant Release and Transfer Registers. A Tool for Environmental Policy and Sustainable Development. Guidance Manual for Government*), které se rozhodly zavést registry úniků a přenosů znečištění jako nástroj k monitorování tohoto snižování. V ten samý rok OECD přijala **doporučení k implementaci registrů úniků a přenosů znečišťujících látek** (C(96)41/Final). V roce 1996 přijala Evropská unie **směrnici o IPPC**, která požaduje ohlašování emisí a zdrojů, které je způsobují. **Rozhodnutím Evropské komise (2000/479/EC)** byl v roce 2000 založen Evropský registr emisí znečišťujících látek (EPER). V **Aarhuské úmluvě** (Aarhus, 1998) se všechny smluvní státy zavázaly veřejně šířit údaje o emisích a využívat PRTR jako nástroj ke sledování pokroku v environmentálních přístupech. Následně 36 států a Evropská unie podepsaly **Protokol o registrech úniků a přenosů znečišťujících látek** (Kyjev, 2003). Protokol obsahuje již parametry, které by měly systémy PRTR splňovat. Evropská komise na začátku října 2004 schválila návrh na zřízení **Evropského registru úniků a přenosů znečišťujících látek**

(tzv. E-PRTR), který nahradí EPER. Zároveň doporučila Radě ratifikovat Protokol o PRTR.

Česká republika se vstupem do Evropské unie, ratifikací Aarhuské úmluvy a podpisem Protokolu PRTR zavázala plnit povinnosti, které z těchto mezinárodních závazků vyplývají. V roce 2003 byl proto přijat zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění a integrovaném registru znečišťování. Zákon má za cíl kromě implementace směrnice o integrované prevenci (96/61/EC) zřídit integrovaný registr znečišťování životního prostředí (dále jen **integrovaný registr znečišťování – IRZ**). Následující text charakterizuje stav implementace IRZ v České republice.

Koncepce integrovaného registru znečišťování

Zákon o integrované prevenci vytváří nový zvláštní nástroj, jehož základním smyslem je **zajištění existence veřejně přístupného informačního systému**, v němž bude možné získat data týkající se případného negativního vlivu zařízení na životní prostředí. Tímto nástrojem je integrovaný registr znečišťování (IRZ), který zákon definuje jako „**databázi údajů o vybraných látkách, jejich přenosech a emisích**“ (viz § 2 písm. i) zákona o integrované prevenci). Z technicko-organizačního hlediska je IRZ připravován jako součást **Jednotného informačního systému o životním prostředí (JISŽP)**.

Význam tohoto registru je zřejmý a plně odpovídá principu práva na informace o životním prostředí, poťazmo právu na účast veřejnosti ve věcech týkajících se životního prostředí. **Ochrana životního prostředí je nutno brát jako veřejný zájem** (samotné životní prostředí je označováno za veřejný statek) a v tomto ohledu je nezbytné zajistit, aby každý měl přístup k informacím, které vypovídají o tom, k jakému ohrožování a poškozování životního prostředí dochází nebo může docházet, jaký vliv na životní prostředí má nebo může mít příslušná realizovaná činnost. Data v IRZ budou zcela jasně spojena s konkrétním podnikem a vypouštěnou látkou, což naznačuje další široké možnosti využití nového registru.

V návaznosti na princip práva na informace je integrovaný registr znečišťování také jednou z cest, kterou je možné prakticky zajistit působení základních principů integrované prevence vůbec. Jedná se ze-

EIA - IPPC - SEA - 2005 č. 1

jména o trvale udržitelný rozvoj, vysokou úroveň ochrany životního prostředí, princip prevence, integrace aj.

Integrovaný registr znečišťování naplňuje požadavky Evropského registru emisí znečišťujících látek (EPER) podle Rozhodnutí 479/2000 ES, které musí členské státy EU plnit. Zároveň je v souladu s Protokolem o registrech úniků a přenosů znečišťujících látek (Protokol o PRTR).

Pro sféru povinných osob bude mít fungování integrovaného registru znečišťování rovněž značné přínosy. Vede zejména k hledání úspor ve výrobcích, případně k nahrazování některých látek méně škodlivými. Vzhledem k zavádění úspornějších technologií může vést i ke zvyšování konkurenceschopnosti. V neposlední řadě bude díky ustanovením zákona o integrované prevenci možné dosáhnout snížení administrativní zátěže ohlašovatelů a zefektivnění toku ohlašovaných dat mezi ohlašovatelem a subjekty státní správy. Přínosem pro uživatele registrované látky bude zejména skutečnost, že ohlašovací systém jim usnadní plnění ohlašovacích povinností.

Cíle zavedení integrovaného registru znečišťování

Zavedením integrovaného registru znečišťování v České republice bude vytvořený stav, kdy:

- stát má v každém okamžiku k dispozici relevantní a věrohodné informace o znečišťování životního prostředí, přičemž tyto informace jsou k dispozici jak ve formě pro rozhodování (například pro umístění do zprávy o životním prostředí), tak pro vzdělávání,
- odborná i široká veřejnost má k dispozici snadno dostupné věrohodné informace o znečišťování životního prostředí,
- ohlašovací povinnosti mohou povinné subjekty plnit efektivně, jednoduše a transparentně,
- povinné subjekty nemusejí zkoumat, jak a komu mají zaslat své hlášení, protože ohlašovací povinnost ve všech složkách znečišťování životního prostředí splní na jediném místě,
- cíle MŽP v oblasti integrované prevence jsou dosahovány rychleji a s vynaložením menšího úsilí,
- data z IRZ slouží ke splnění povinnosti České republiky jako členského státu Evropské unie ohlašovat údaje o znečištění do EPER a následně do E-PRTR.

Právní předpisy k integrovanému registru znečišťování

Integrovaný registr znečišťování zakládá zákon o integrované prevenci (Hlava III zákona). Legislativním

aktem, který problematiku integrovaného registru znečišťování upravuje, je nařízení vlády č. 368/2003 Sb., o integrovaném registru znečišťování.

Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci

- definuje základní pojmy (integrovaný registr znečišťování životního prostředí, uživatel registrované látky),
- zřizuje IRZ,
- vymezuje ohlašovací povinnosti,
- ukládá povinnost vést evidenci údajů nezbytných pro splnění ohlašovací povinnosti,
- upřesňuje způsob zveřejňování z IRZ.

Nařízení vlády č. 368/2003 Sb., o integrovaném registru znečišťování:

- definuje ohlašovací jednotku ("provozovnu") a ohlašovací prahy
- stanovuje seznam ohlašovaných látek a jejich hmotnostní prahy (příloha č. 1 a 2),
- určuje způsob zjišťování a vyhodnocování ohlašovaných látek,
- způsob a formu ohlašování do registru,
- opatření k zajištění jednoty informačního systému v oblasti životního prostředí.

Nařízení vlády má celkem 5 příloh:

- **v přílohách č. 1 a 2** k NV č. 368/2003 Sb., jsou stanoveny seznamy látek, jejichž emise a přenosy je uživatel registrované látky povinen zjišťovat, vyhodnocovat a Ministerstvu životního prostředí ohlašovat (tzv. ohlašované látky),
- **příloha č. 3** se zabývá otázkami zjišťování a vyhodnocování ohlašovaných látek,
- **příloha č. 4** obsahuje povinné údaje pro ohlašování do IRZ,
- **v příloze č. 5** jsou uvedeny kódy NOSE-P, které budou v případě ohlašování do IRZ vyplňovat provozovatele zařízení podle zákona o integrované prevenci.

Látky ohlašované do integrovaného registru znečišťování

Přílohy č. 1 a 2 k nařízení vlády č. 368/2003 Sb., tvoří seznamy látek, jejichž emise a přenosy je uživatel registrované látky povinen zjišťovat, vyhodnocovat a Ministerstvu životního prostředí ohlašovat (tzv. **ohlašované látky**). Kromě seznamu ohlašovaných látek jsou pro látky stanoveny **ohlašovací prahy**.

Integrovaný registr znečišťování bude pokrývat emise (do ovzduší, vody, půdy) a přenosy (odpadní vody čištěné mimo provozovnu a odpady). Ohlašovaným látkám jsou přiřazeny hodnoty ohlašovacích prahů. Pokud u látky hodnota ohlašovacího prahu není uvedena, látka se v dané složce životního prostředí nesleduje. Řada znečišťujících látek bude sledována ve všech oblastech (ovzduší, voda, půda, přenosy), neboť je nutné mít přehled o všech směrech vstupu těchto látek do životního prostředí. Zároveň je posílený integrační prvek registru. Budou ohlašovány rovněž havarijní emise (jednorázové nevýrobní emise), pokud dojde k překročení stanoveného prahu.

Od roku 2004 až do roku, ve kterém vstoupí v platnost a stane se pro Českou republiku závazným Protokol o registrech úniků a přenosů znečišťujících látek (Protokol o PRTR), bude ohlašováno celkem **72 látek** (Příloha č. 1). Od roku následujícího po roce vstupu Protokolu o registrech úniků a přenosů znečišťujících látek v platnost se počet ohlašovaných látek zvýší a dosáhne celkem **88 látek** (Příloha č. 2).

Ohlašovatelé a ohlašovací povinnost do integrovaného registru znečišťování

IRZ bude obsahovat informace od tzv. uživatelů registrované látky. Uživatelem registrované látky je podle zákona o integrované prevenci (§ 2 písm. l) provozovatel zařízení, jakož i jiná právnická osoba nebo fyzická osoba, která provozuje technickou nebo technologickou jednotku, v níž je zpracovávána nebo produkována látka evidovaná v integrovaném registru znečišťování. **Pojem uživatel registrované látky je širším pojmem než provozovatel IPPC zařízení.**

Ohlašovací povinnost do IRZ musí splnit **každý**, z jehož zařízení (provozovny) jsou vypouštěny do vody, ovzduší, půdy či ve formě přenosů (odpadní vody a odpady) některé z látek uvedených v nařízení vlády č. 368/2003 Sb., v množství shodném nebo vyšším než udává ohlašovací práh. Při překročení či dosažení stanovených ohlašovacích prahů pro ohlašované látky je spuštěna povinnost ohlašovat do IRZ. Zároveň jsou spuštěny i další procesy vyplývající z ustanovení zákona o integrované prevenci a nařízení vlády o integrovaném registru znečišťování.

Uživatel registrované látky je povinen ohlásit Ministerstvu životního prostředí údaje do IRZ **do 15. února** běžného roku za předchozí kalendářní rok v listinné a v elektronické podobě. Způsob zjišťování a vyhodnocování ohlašovaných látek a způsob a forma ohlašování jsou stanoveny v nařízení vlády č. 368/2003 Sb. První ohlašovací povinnost uživatelé

registrované látky splní k **15. únoru 2005**. Ministerstvo životního prostředí může na žádost uživatele registrované látky lhůtu prodloužit, nejdéle však o 60 dní. Splnění podmínek pro ohlašování do IRZ sebou přináší některé změny v ohlašování vybraných údajů podle zvláštních právních předpisů (viz centralizace ohlašovacích povinností).

Způsob a forma ohlašování údajů do integrovaného registru znečišťování

Údaje požadované pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování jsou stanoveny v **příloze č. 4** k nařízení vlády č. 368/2003 Sb. Provozovatelé zařízení, která jsou zařazena do přílohy č. 1 k zákonu o integrované prevenci, budou povinni uvádět kódy NOSE-P. Kódy NOSE-P (**Nomenclature of Sources of Emission – Process List**) pro jednotlivé kategorie zařízení tvoří **přílohu č. 5** k nařízení vlády. Mezi další povinné údaje bude patřit například odvětvová klasifikace ekonomických činností (OKEČ). Náležitosti formuláře pro ohlašování údajů do IRZ budou přesně specifikovány Ministerstvem životního prostředí. Uživatel registrované látky ohlašuje požadované údaje v elektronické podobě Ministerstvu životního prostředí. Z ohlášení v elektronické podobě se vytvoří vytištěním listinná podoba ohlášení, kterou je uživatel povinen zaslat MŽP.

Centralizace ohlašovacích povinností a opatření k zajištění jednoty informačního systému v oblasti životního prostředí

Zavedení integrovaného registru znečišťování se dotkne i některých dalších ohlašovacích povinností uživatele registrované látky. K zajištění jednoty informačního systému v oblasti životního prostředí je v nařízení vlády o integrovaném registru znečišťování (§ 4) stanoveno ohlašovat s údaji do integrovaného registru znečišťování i další údaje z evidence v oblasti životního prostředí, které je jinak uživatel registrované látky povinen ohlašovat podle zvláštních právních předpisů (zákon o ovzduší, zákon o odpadech, vodní zákon). **Uživatelé registrované látky tak budou ohlašovat údaje požadované podle nařízení vlády č. 368/2003 Sb., a vybrané údaje podle zvláštních právních předpisů na jedno místo, do centrální ohlašovny, kterou zabezpečuje a spravuje MŽP, a z ní budou data distribuována subjektům pověřeným kontrolou hlášení.**

Je nutné důsledně **odlišovat** pojmy **centrální ohlašovna a integrovaný registr znečišťování**. Centrální ohlašovna je komunikačním rozhraním mezi ohlašovatelem a subjekty určenými na základě legisla-

¹ Vzhledem k poslednímu vývoji na úrovni Evropské komise bude pravděpodobně nutné rozšířit počet sledovaných látek až na celkově 92 (viz Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o založení Evropského registru úniků a přenosů znečišťujících látek – [http://www.eper.cec.eu.int/eper/Documents/COM\(2004\)634.pdf](http://www.eper.cec.eu.int/eper/Documents/COM(2004)634.pdf)).

tivy ke kontrole a zpracování dat. Integrovaný registr znečišťování je registr přesně specifikovaný v NV č. 368/2003 Sb. IRZ bude obsahovat informace, které vyplývají z uvedeného nařízení vlády.

Proces centralizace ohlašovacích povinností a ohlašování přes centrální ohlašovnu se dotkne výhradně uživatelů registrované látky, kteří překročí ohlašovací prahy a vznikne jim povinnost ohlašovat do IRZ. Pokud nedojde k překročení či dosažení ohlašovacích prahů, nevzniká povinnost ohlášení do IRZ a ohlašování přes centrální ohlašovnu se subjektů nedotýká.

Podpora ohlašovatelů a subjektů určených ke kontrole

Šíření informací a vzdělávání

Integrovaný registr znečišťování je novým registrem a jeho existence přináší nové skutečnosti pro veřejnost, pro ohlašovatele i pro orgány určené podle legislativy ke kontrole údaje o znečištění životního prostředí. Vzhledem k těmto skutečnostem byla v rámci projektu budování IRZ v květnu 2004 zahájena **intenzivní informační kampaň**. Kampaň probíhá i v současnosti a má přispět ke zvýšení informovanosti všech stran zapojených do nových procesů nastavených vznikem IRZ.

V rámci komunikační strategie byly **definovány cílové skupiny**, které budou osločovány. Na straně potenciálních uživatelů registrované látky to jsou: asociace, sdružení, komory a další organizace sdružující právnické a fyzické osoby (celkem byl určen okruh přibližně 80 organizací). Na straně pověřených subjektů zodpovědných za kontrolu a další zpracování ohlašovaných údajů to jsou: krajské úřady, obce s rozšířenou působností, provozovatelé složkových registrů, správci povodí, resortní organizace Ministerstva životního prostředí.

Prvním výstupem kampaně byl **seznamovací dopis se základní informací o IRZ**. Následovala **informační brožura o IRZ**, která byla připravena na oddělení IPPC (ve spolupráci s Agenturou integrované prevence). Brožura obsahuje všechny hlavní informace související s IRZ. Bylo vytištěno 10 000 ks brožury. Pro její rozšiřování byla opět zvolena cesta přes určený okruh organizací. Brožura byla poskytnuta i odborům a oddělením životního prostředí na krajských úřadech a obcích s rozšířenou působností. Další **informační brožura o IRZ**, která byla vydána v roce 2004 měla za cílovou skupinu širokou veřejnost. Tímto způsobem se k ní dostaly v přijatelné formě informace o IRZ a o možnostech veřejné participace na budování registru. Nesporně významným nástrojem pro přenos informací o IRZ se stala **internetová stránka projektu** (viz dále), která byla zřízena během června 2004 (<http://www.irz.cz>). Stránka se stala dominantním

komunikačním kanálem celého projektu a bude využívána i pro samotný registr. Kromě již zmíněných "produktů" se pracovníci oddělení IPPC účastnili (a účastní) celé řady **seminářů či jednání**, na kterých prezentují integrovaný registr znečišťování.

Na oddělení IPPC byly připraveny i dva díly rozsáhlé **Příručky pro ohlašování do IRZ**, které se detailně zabývají celou problematikou nového registru i nového procesu ohlašování. Jednotlivé díly manuálu jsou koncipovány tak, aby usnadnily implementaci požadavků IRZ. Ve spolupráci s REC Česká republika se připravila **dlouhodobá vzdělávací strategie** pro integrovaný registr znečišťování. Zahrnuje cílové skupiny a vzdělávací nástroje, kterými tyto skupiny efektivně oslovovat.

Internetové stránky IRZ – <http://www.irz.cz>

Všechny důležité informace o IRZ i o posunech v projektu IRZ jsou zveřejňovány na stránce projektu (www.irz.cz). Stránka byla rozdělena do následujících sekcí (rozdělení není konečné a bude postupně doplňováno i v průběhu roku 2005):

- **legislativa** – nachází se zde zákon o integrované prevenci a nařízení vlády o integrovaném registru znečišťování,
- **aktuality** – informace o změnách na stránkách
- **dokumenty** – oficiální materiály projektu IRZ – dokumenty jsou k dispozici ke stažení ve formátech .doc a .pdf,
- **odkazy** – velké množství odkazů na zahraniční registry, mezinárodní organizace, úmluvy, nevládní organizace, složkové registry v ČR,
- **důležité pojmy** – tabulka pojmů, které souvisejí s IRZ,
- **otázky a odpovědi** – průběžně doplňované odpovědi na otázky kolem IRZ,
- **kontakty** – na pracovníky projektového týmu IRZ
- **výsledky projektu** – budou zde zveřejňovány průběžně výsledky celého projektu IRZ
- **integrováný formulář** – informace o důležitém nástroji v rámci celého projektu IRZ
- **HELPDESK** – služba pro kontakt a pomoc v otázkách IRZ – služba je provozována ve spolupráci MŽP a oddělení IRZ/CO.

Na těchto stránkách budou do 30. 9. 2005 zveřejněny výsledky prvního ohlašování do IRZ za rok 2004.

*Ing. Jan Maršák,
pověřený vedením oddělení IPPC,
odbor posuzování vlivů na životní prostředí
a IPPC MŽP
e-mail: jan.marsak@env.cz*

Projekt Phare Twinning 2002 „Posílení implementace IPPC v České republice“

Ing. Zdeňka Volná

Projekt byl zahájen v srpnu 2003 jako společný projekt partnerů z České republiky, Nizozemí a Velké Británie a byl zaměřen na posílení existujících kapacit pro praktickou implementaci směrnice EU 96/61/EC o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC) s tím, že navazoval na předchozí projekty Phare Twinning 2000 „Implementační struktury pro IPPC a registr IRZ“ a **Phare Twinning Light 2001 „Posílení aplikace Direktivy 96/61/EC o IPPC“** zabývající se problematikou integrované prevence. Zahraniční partneři byli v projektu zastoupeni společnostmi DCMR z regionu Jižní Holandsko, Infomil z Nizozemí, Provincí Jižní Holandsko a Agenturou pro životní prostředí z Velké Británie. Projekt byl určen zejména pro instituce státní správy zodpovědné za implementaci směrnice o IPPC tj. Ministerstvo životního prostředí, krajské úřady a další účastníky povolovacího procesu (Agenturu integrované prevence, Českou inspekci životního prostředí a krajské hygienické stanice), financován z prostředků EU ve výši 550 000 eur a trval dvanáct měsíců.

Pracovní balík č. 1

V první fázi projektu byla posouzena návaznost na výstupy a znalosti získané v předchozích projektech. Dále bylo cílem této části projektu vytvoření kontaktů s institucemi do něj zapojenými v rámci okružní cesty po České republice a téma výměny informací o IPPC s kanceláří v Seville.

Pracovní balík č. 2

Další pracovní balík se zabýval vytvořením příruček pro integrované povolování a studijní cestou do Holandska. Příručky, respektive doporučení ze strany partnerů projektu k danému tématu, se týkaly například tématu aplikace směrnic EU o velkých spalovacích zařízeních a o těkavých organických látkách v rámci povolování IPPC zařízení, zahrnutí EIA a EMS do povolovacího procesu, dále posouzení poplatkového schématu pro IPPC, obsahovaly příručku k revizi vydaných IPPC povolení, příručku k posuzování přeshraničních vlivů a zveřejnění výstupů z Phare projektů zaměřených na IPPC na internetu.

Příručka k přeshraničním vlivům

Téma přeshraničních vlivů je důležité pro Českou republiku, protože sousedí se 4 členskými státy EU.

Tato příručka obsahuje informace o požadavcích na rozptylové modelování, které je používáno při posouzení existence přeshraničních vlivů. Protože se nakonec jakékoliv emise do ovzduší v České republice dostanou do jiného členského státu, musí být rozhodnuto, jak velké procento příspěvku k standardu kvality ovzduší z hodnoceného zdroje se považuje za dostatečně významné, aby bylo považováno za přeshraniční znečištění. V příručce je poskytnut návod k množství, které by bylo vhodné používat a dostupné informace o standardech kvality ovzduší. Pokud více znečišťovatelů způsobí určité dopady, bude rovněž velmi důležité vyhodnotit, jaké procento existujícího znečištění je způsobeno daným znečišťovatelem.

Návrh kritérií pro revizi (kontrolu) povolení

Příprava strategie a návodů, jak a kdy provádět kontroly povolení dle § 18 zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci, byla jedním z výstupů projektu. Na základě interaktivního semináře, na kterém byly prezentovány a zkoumány názory úřadů státní správy, experti projektu navrhli strategii pro revizi povolení a příručku, jak revizi provádět.

Během semináře se úřady státní správy shodly, že harmonogram pro revizi je potřebný a že by kontroly měly začít v roce 2009. Harmonogram by měl být připraven centrálně s možností úprav jednotlivými kraji na základě aktuální vytíženosti jednotlivých krajských úřadů a počtu zařízení v jednotlivých kategoriích s důsledkem, že některé revize proběhnou dříve než před maximálním 8letým termínem.

Komunikace mezi kraji s centrální koordinací a podporou jednotného přístupu bude stěžejní při zajišťování, aby revize (kontroly) povolení byly prováděny efektivně a účinně. Dále bude třeba při revizích a stanovení jejich harmonogramu brát v úvahu změny v BREFech a změny v legislativě.

Vyhodnocení efektivnosti poplatkového systému v rámci IPPC

Informace k uskutečnění revize efektivnosti poplatkového systému v rámci integrovaného povolování v České republice (jak je stanoven v zákoně o integrované prevenci) se týkaly příjmů z po-

volování (poplatek za podání žádosti) a nákladů spojených s povolením (zaměstnanci, školení, management, provozní náklady atp.). Protože byly k dispozici jen omezené informace o nákladech na integrované povolení, bylo nutné zjednodušit zdroje požadovaných dat a přístup k finančnímu modelování. Z daného modelu bylo zjištěno, že odhadované náklady na vydání jednoho integrovaného povolení představují v současnosti částku kolem 90 000 Kč. Tato částka však nezahrnuje náklady na kontrolu (inspekci) integrovaných povolení.

Zpráva k poplatkovým systémům zahrnuje 5 dílů:

1. Hlavní přehled principů stanovování poplatků a systém zpoplatnění v České republice, včetně odhadu možných úrovní poplatků pro odlišné systémy v České republice
2. Výpočtový program v Excelu, jehož model je založen na rozdělení zařízení podle kategorií v příloze č. 1 zákona o integrované prevenci a návrh změny poplatků založený na poplatkových modelech popsanych v Díle 1
3. Popis poplatkového systému založeného na komponentech
4. Popis poplatkového systému založeného na riziku
5. Pracovní příklady

Studijní cesta do provincie Jižní Holandsko se uskutečnila v prosinci roku 2003 a byla zaměřena na návštěvu IPPC zařízení v přístavu Rotterdam. Poskytla 19 českým zástupcům příležitost srovnat jejich praktické zkušenosti s praxí v Nizozemí. Během cesty účastníci navštívili příslušné úřady na centrální i regionální úrovni a byla zorganizována i návštěva řady odlišných průmyslových podniků s komplexními problémy v oblasti životního prostředí i v integrovaném povolení. Zařízení byla vybrána tak, aby se zdůraznily problémy, které se mohou objevit během reálného povolení a pro které bylo již řešení zpracováno částečně nebo úplně. Záměrem bylo demonstrovat, že i v Nizozemí stále ještě probíhají diskuse, jak systém pracuje, jaké techniky reprezentují BAT a jaké náklady mohou být považovány za nadměrné.

Navštívená zařízení zahrnovala:

- a. zařízení na skladování chemikálií
- b. spalovnu odpadů
- c. rafinerii ropy
- d. elektrárnu, která spaluje odpady

Pracovní balík č. 3

Náplní této části projektu byla příprava a realizace **školení** určeného pro zástupce státní správy zabývajících se integrovaným povolením. V první fázi projektu byli osloveni tito zástupci, aby vyjádřili svůj názor na potřeby školení v oblasti IPPC. Na základě zjištěných požadavků byly následně stanoveny cíle školení a vytvořena metodika školení. Byly naplánovány celkem 3 školící moduly, z nichž každý trval 4 dny. Náplní jednotlivých modulů byla následující témata:

Modul 1

První modul byl zaměřen na strategie a postupy, které jsou nejdůležitější pro integrované povolení. Speciálně se účastníci věnovali směrnici o velkých spalovacích zařízeních, přeshraničním vlivům, otázkám monitoringu emisí a životního prostředí, roli rozličných státních úřadů v rámci procesu integrovaného povolení a definici hranice zařízení.

Modul 2

Tento modul byl zaměřen na interaktivní práci ve skupinách za použití BREFů na velkoobjemové organické látky, velká spalovací zařízení, neželezné kovy a výrobu cementu včetně zpracování odpadů spalováním. Kromě práce s BAT a BREFy se experti zabývali tématy standardu kvality životního prostředí v integrovaném povolení a energetické účinnosti.

Během druhého dne pracovních seminářů účastníci školení navrhli podmínky pro povolení velkého spalovacího zařízení a cementárny používající odpady na základě nejlepších dostupných technik, které vybrali předchozí den.

Modul 3

Obsahem tohoto modulu bylo téma komunikace, technik vyjednávání, vymahatelné podmínky, ekonomické dopady.

Metodika školení byla zaměřena na interaktivní práci ve skupinách při využití příkladů z integrovaného povolení ve Velké Británii, Nizozemí a České republice. Školení zahrnovalo úvodní krátkou prezentaci experta na dané téma následovanou skupinovým cvičením jako praktickou ilustrací aplikace přednášky. Byl zde také dostatek příležitostí pro diskusi s ostatními delegáty a experty k otázkám povolení a souvisejícím problémům během i po cvičeních.

Pracovní balík č. 4

Dále se projekt zabýval pilotním, respektive reálným, **povolováním zařízení kategorie 1.1** dle přílohy č. 1 zákona o integrované prevenci, tj. velkého

spalovacího zařízení s jmenovitým příkonem nad 50 MW. Pro tento účel bylo vybráno zařízení společnosti ČEZ, a.s. – Elektrárny Prunéřov. Všichni účastníci této části projektu (zahraniční partneři, Agentura integrované prevence, zástupci krajského úřadu, Elektráren Prunéřov, ČIŽP a MŽP) se podíleli na přípravě žádosti a připomínkovali veškeré dokumenty před i během reálného povolovacího řízení. Důležitými tématy diskusí v době přípravy žádosti byla definice zařízení a možnost přeshraničních vlivů zařízení. Žádost o integrované povolení pro Elektrárny Prunéřov byla podána na Krajský úřad Ústeckého kraje 7. 4. 2004. Integrované povolení pro toto zařízení bylo Krajským úřadem Ústeckého kraje vydáno dne 7. 9. 2004.

Závěr

Všechny výstupy z projektu, jak v anglické, tak v české verzi jsou k dispozici na webové stránce projektu <http://sharepoint.infomil.nl/eu/czech/IPPC/>. Poděkování patří všem, kteří se aktivně zapojili do seminářů, školení a ostatních aktivit projektu a tím umožnili jeho zdárný průběh.

*Ing. Zdeňka Volná, oddělení IPPC,
odbor posuzování vlivů na životní prostředí
a IPPC, MŽP ČR*

Konference SEA/EIA 2005

Ve dnech 19.4. – 20. 4. 2005 se bude v Ostravě v hotelu Atom konat 5. ročník konference SEA/EIA 2005. Konference bude zaměřena na výměnu zkušeností s platnou EIA legislativou, na diskusi k metodice i praxi EIA/SEA posuzování na národní i regionální úrovni a na nové trendy v procesech EIA/SEA po vstupu do EU. Konferenci pořádá Regionální

centrum EIA s.r.o. Ostrava. Bližší informace o organizaci konference na e-mailové adrese moravcikova@receia.cz, nebo na tel. 5960114040, 737939481

Redakce

První díl příručky pro ohlašování do IRZ

Ministerstvo životního prostředí vydalo v listopadu 2004 v rámci budování integrovaného registru znečišťování (IRZ) první díl příručky pro ohlašování do IRZ. Příručka obsahuje veškeré důležité informace vztahující se k IRZ a umožní všem zainteresovaným subjektům získat orientaci v řešené problematice. Je členěna do 7 kapitol (obecné informace, integrovaný registr znečišťování,

centralizace ohlašovacích povinností, otázky a odpovědi, legislativa, důležité pojmy a přílohy). Přílohu příručky tvoří nařízení vlády č. 368/2003 Sb, o integrovaném registru znečišťování. Elektronická verze příručky (ve formátu pdf) je dostupná i na www.irz.cz.

Zdroj: MŽP

EIA – IPPC – SEA – vydává MŽP ve spolupráci s Centrem EIA při Českém ekologickém ústavu.

- Redakce Mgr. Naděžda Bilincová, ČEÚ , Kodaňská 10, 10 010 Praha 10 – Vršovice, tel.267 22 52 88,
- Administrace a objednávky: SEVT a. s., Pekařova 4, 18 106 Praha 8 – Bohnice, 283 0 90 354 (52), fax. 233 543 918, e-mail sevt@sevt.cz, www.sevt.cz • **ISSN – tištěná verze. 1211-7296 • MK ČR E 7678.**
- Předplatné měsíčníku Věstník a Zpravodaj MŽP s čtvrtletníkem EIA • IPPC • SEA pro rok 2005 je 750,- Kč.
- Sazba: Litostudio.cz. Tisk PeMa. Otištěné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanovisko MŽP.